

IV. regionálne fórum vnútorných ochranných služieb strednej Európy

(Častá-Papiernička 15. – 17. 4. 2008)

Inšpekčná služba bola zriadená v roku 1994 na účely operatívneho odhaľovania niektorých foriem trestnej činnosti príslušníkov PZ. Vývoj však ukázal, že operatívne zistenia neboli dostatočne trestno-procesne zadokumentované, pretože zistenia inšpekčnej služby vyšetřovali vyšetrovatelia na okresnej úrovni, čiže mnohokrát vyšetřovali vlastných kolegov. Zmenou trestnoprávných kódexov inšpekčná služba získala právomoci vyšetřovať menej závažné trestné činy, čo bol určitý kompromis, avšak čas opätovne ukázal, že nedostatočný. Trestné činy páchané príslušníkmi PZ, najmä v službe, sú veľmi závažné delikty, kde opätovne inšpekčná služba nemala dosah a kompetencie na účinný boj s takýmto fenoménom. Zlom nastal až po dvanástich rokoch vývoja, keď inšpekčná služba získala súčasné postavenie a komplexné právomoci na postihovanie trestnej činnosti príslušníkov PZ. Súčasnú postavenie zabezpečuje inšpekčnej službe plné kompetencie pri odhaľovaní latentnej formy trestnej činnosti príslušníkov PZ a aj plnohodnotné právomoci pri vyšetřovaní trestných činov. Nástrojom proti zneužitiu týchto právomocí je vojenská prokuratúra, ktorá jej činnosť kontroluje.

Politické zmeny v usporiadaní Európy, ktorých sme svedkami v poslednom desaťročí, si vyžadujú zmeny aj v činnosti vnútorných ochranných služieb. Odstránením prekážok vo forme hraníc sa otvára priestor na trestnú činnosť príslušníkov bezpečnostných zborov s nadnárodným charakterom, čo si vyžaduje aj zmeny v činnosti vnútorných ochranných služieb. V tomto prechodnom období vývoja sa ukazujú nedostatky, ktoré národné orgány dosiaľ neregistrovali. Spolupráca nebola taká častá ako v súčasnosti a tento vývoj bude mať určité stúpajúcu tendenciu. V súčasnom období sa ukazuje problém rozmanitosti postavenia, právomocí, pôsobnosti a oprávnení jednotlivých vnútorných ochranných služieb. Mnohokrát sa zisťuje priamo pri práci, že partnerská služba nemá kompetencie, ktoré sa od nej požadujú na spoluprácu, nemôže vykonávať určité úkony tak, ako to vyžaduje národná legislatíva dožadujúcej strany, alebo práve naopak, partnerská služba má oveľa širšie kompetencie ako dožadujúci subjekt. V súčasnom (prechodnom) období sú tieto rôznorodosti odstraňované bilaterálnymi zmluvami medzi jednotlivými štátmi. Prax a skúsenosti však ukazujú, že je to iba prechodná forma riešenia súčasného stavu a nemožno ju považovať za konečné riešenie s výhľadom do budúcnosti.

Z uvedených dôvodov sa dňa 15. 4. až 17. 4. 2008 v Častej-Papierničke konalo IV. regionálne fórum vnútorných ochranných služieb strednej Európy pod záštitou ministra vnútra Slovenskej republiky. Zúčastnilo sa na ňom 11 krajín strednej Európy – Maďarsko, Poľsko, Bulharsko, Rumunsko, Rakúsko, Srbsko, Chorvátsko, Slovinsko, Česká republika, Ukrajina a hostia zo Spolkovej republiky Nemecko (Hamburg). Regionálne fórum malo dva hlavné ciele. Prvým je, aby národné zložky dozorných a kontrolných orgánov bezpečnostných zborov súčasných a budúcich členských štátov Európskej únie mali v krátkej budúcnosti jednotné pravidlá a postupy v boji proti trestnej činnosti príslušníkov bezpečnostných zborov, vytvorené minimálne organizačné štandardy, právomoci, zásady a prax. Druhým cieľom je spoločný boj s korupciou v zmysle Protikorupčného dohovoru OSN z decembra 2003.

Korupcia a zneužívanie postavenia v súvislosti s trestnými činmi nelegálnej migrácie, pašovanie tovaru, pašovanie vojenského materiálu, krádeže motorových vozidiel a priechodnosť drogových ciest sú oblasti, v ktorých bude spolupráca v blízkej budúcnosti každodennou

nevyhnutnosťou. Tieto oblasti tvoria v súčasnosti nadpolovičnú väčšinu zisku medzinárodného zločinu. Nelegálna migrácia nie je iba ekonomické riziko pre Európsku úniu, ale v súčasnosti to je bezpečnostné riziko, najmä v súvislosti s terorizmom. Práve tu vidíme najväčší význam regionálnej spolupráce krajín Európskej únie a susedných štátov. Maďarsko, Poľsko a Slovensko sú v súčasnom období zároveň aj vonkajšími hranicami schengenského priestoru. Toto postavenie kladie aj veľkú zodpovednosť na príslušníkov vnútorných ochranných služieb a otvára požiadavky na úzku spoluprácu s krajinami, ako sú Ukrajina, Rumunsko, Bulharsko, Srbsko a Chorvátsko. Praktické skúsenosti dokazujú, že uvedené trestné činy s medzinárodným rozmerom na vonkajších hraniciach schengenského priestoru je skoro nemožné páchať bez účasti príslušníka ozbrojeného zboru, či je to policajt, alebo príslušník colnej služby.

Na regionálnom fóre odznelo mnoho prezentácií a príspevkov zahraničných delegácií, ako aj domácich účastníkov zameraných na problematiku činnosti jednotlivých vnútorných ochranných služieb, ako aj možnosti vytvorenia určitých štandardov jednotlivými vnútornými ochrannými službami.

Na základe doterajších skúseností, vyplývajúcich z praktickej spolupráce a výmeny teoretických poznatkov o činnosti partnerských vnútorných ochranných služieb, by mohlo byť spoločným strategickým cieľom zosúladienie a integrácia národných politík týchto služieb, ktoré disponujú rôznymi kompetenciami a právomocami v boji s trestnou činnosťou príslušníkov bezpečnostných orgánov. To znamená spoločné iniciovanie a presadzovanie principiálnych postojov v otázkach integračnej politiky, tvorbe spoločných inštitúcií, štandardov a postupov pre vnútorné ochranné služby strednej Európy pri rešpektovaní vnútorných záležitostí príslušnej krajiny.

Z dôvodu zlepšenia tejto situácie v oblasti medzinárodnej spolupráce je optimálnym riešením vytvorenie spoločných štandardov medzi ochrannými službami strednej Európy. Základné štandardy, ktoré je možné ďalej rozšíriť alebo prispôbiť súčasným potrebám medzinárodnej praxe, by boli orientované najmä na nezávislosť a samostatnosť vnútorných ochranných služieb. Ide najmä o tieto základné štandardy: *„Inštitucionálne začlenenie vnútornej ochrannej služby, vlastný legislatívny zákon o vnútornej ochrannej službe, nezávislé riadenie vnútornej ochrannej služby, kompetencie vnútornej ochrannej služby, organizačná štruktúra vnútornej ochrannej služby a samostatný rozpočet vnútornej ochrannej služby“*. Nevyhnutnosťou bude vytvorenie *„spoločných koordinačných centier vnútorných ochranných služieb“* ako posledného, ale z taktického hľadiska priameho výkonu inšpekčnej služby (operatívna činnosť a sledovanie) veľmi dôležitého spoločného štandardu.

Z dôvodu možnosti ďalšej efektívnej spolupráce vnútorných ochranných služieb strednej Európy bola dňa 17. 4. 2008 podpísaná spoločná deklarácia zúčastnených krajín. Jedným z cieľov deklarácie je vytvorenie expertnej skupiny na prípravu všeobecných štandardov kreovania, pôsobnosti a právomocí ochranných služieb. Gestorom pracovnej skupiny bude Slovenská republika (sekcia kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky).

Na záver informácie chceme poznamenať, že inšpekčná služba sekcie kontroly a inšpekčnej služby MV SR bude aj naďalej podporovať každoročnú realizáciu regionálnych fór vnútorných ochranných služieb strednej Európy, na ktorých sa bude určovať hodnotový rámec vzájomnej výmeny odborných informácií, poznatkov a skúseností.

plk. JUDr. Štefan Kočan
generálny riaditeľ
sekcii kontroly a inšpekčnej služby MV SR
e-mail: stefan.kocan@minv.sk

plk. Ing. Stanislav Šišulák, PhD.
vedúci oddelenia strategických činností
a analýz sekcie kontroly a inšpekčnej služby MV SR
e-mail: sisulak@minv.sk